

درس

مِنْ صَوْبِهَا شَهِي خِرَاسَانِي

درسی از آن جناب درباره‌ی اینکه زمین از مردی عالم به همه‌ی
دین که خداوند او را در آن خلیفه، امام و راهنمایی به امر خود
قرار داده باشد، خالی نمی‌ماند.

باب (۲)

احادیث صحیحی از پیامبر که بر این دلالت دارند.

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی

حدیث ۹

رَوَى ابْنُ قَانِعٍ [ت ۳۵۱هـ] فِي «مُعْجَمِ الصَّحَابَةِ»^۱، قَالَ: حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْهَيْثَمِ الْبَلَدِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ الْمِصْبِيُّ، حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ:

لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي يُقَاتِلُونَ عَلَى الْحَقِّ ظَاهِرِينَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

ترجمه:

ابن قانع [د. ۳۵۱ق] در کتاب «معجم الصحابة» روایت کرده، (به این صورت که) گفته است: ابراهیم بن هیثم بلدی ما را حدیث کرد، (گفت: محمد بن کثیر مصیسی ما را حدیث کرد، (گفت: اوزاعی ما را حدیث کرد، از قتاده، از انس بن مالک که گفت: پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمود:

همواره شماری از امتم پیروزمندانه برای حق خواهند جنگید تا روز قیامت.

[ملاحظه]

قَالَ الْمَنْصُورُ حَفْظَهُ اللَّهُ تَعَالَى: اِخْتَلَفُوا فِي مُحَمَّدِ بْنِ كَثِيرٍ الْمِصْبِيِّ، فَمِنْهُمْ مَنْ وَثَّقَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ ضَعَّفَهُ، وَقِيلَ: إِنَّهُ وَهَمَ فِي هَذَا الْإِسْنَادِ^۲، وَلَكِنَّهُ لَمْ يَنْفَرِدْ بِهِ:

ترجمه:

منصور حفظه الله تعالی فرمود: درباره‌ی محمد بن کثیر مصیسی اختلاف کرده‌اند، برخی از آنان او را ثقه دانسته‌اند و برخی او را تضعیف کرده‌اند و گفته شده که او در این سند اشتباه کرده است، ولی او در روایت این حدیث تنها نیست:

[حدیث ۹-۱]

رَوَى أَبُو نُعَيْمٍ [ت ۴۳۰هـ] فِي «أَخْبَارِ أَصْبَهَانَ»^۳، قَالَ: حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي دَاوُدَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يُونُسَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ الرَّبِيعِ بْنِ سُلَيْمَانَ الْيَمَامِيُّ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ:

۱. معجم الصحابة لابن قانع، ج ۱، ص ۱۴
 ۲. بنگرید به: العلل الكبير للترمذي، ص ۳۲۴؛ تاریخ دمشق لابن عساکر، ج ۱، ص ۲۶۰.
 ۳. أخبار أصبهان لأبي نعيم الأصبهاني، ج ۱، ص ۱۲۴

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي يُقَاتِلُونَ عَلَى الْحَقِّ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ».

ترجمه:

ابو نعيم [د. ۴۳۰ق] در کتاب «اخبار اصبهان» روایت کرده، گفته است: حسن بن عبد الله بن سعید ما را حدیث کرد، (گفت): ابو بکر بن ابی داود ما را حدیث کرد، (گفت): احمد بن محمد بن یونس ما را حدیث کرد، (گفت): عبد الرحیم بن ربیع بن سلیمان یمامی ما را حدیث کرد، (گفت): پدرم من را حدیث کرد، از یحیی بن ابی کثیر، از قتاده، از انس بن مالک که گفت: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «همواره شماری از امتم برای حق خواهند جنگید تا آن گاه که قیامت بر پا شود».

قَالَ الْمُنْصُورُ حَفِظَهُ اللَّهُ تَعَالَى: فِي رِوَايَةِ الْأَوْزَاعِيِّ زِيَادَةً غَيْرَ صَحِيحَةٍ، وَهِيَ «وَأَوْمَأَ بِيَدِهِ إِلَى الشَّامِ»، وَلَيْسَتْ فِي رِوَايَةِ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، وَقَدْ رُوِيَ عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ مَا يَدُلُّ عَلَى أَنَّهَا مِنْ قَوْلِ قَتَادَةَ، وَلَيْسَتْ مِنَ الْحَدِيثِ، وَهُوَ قَوْلُهُ: «حَدَّثَنِي قَتَادَةُ هَذَا الْحَدِيثَ وَرَعَمَ أَنَّهُمْ أَهْلُ الشَّامِ»، وَهَكَذَا كُلُّ مَا يُوجَدُ بِهَذَا الْمَعْنَى فِي ذَيْلِ رِوَايَاتِ الْبَابِ مِمَّا يُوهِمُ أَنَّهُ مِنْ قَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، فَإِنَّهُ مِنْ قَوْلِ بَعْضِ الرُّوَاةِ تَأْوِيلًا لِلْحَدِيثِ، وَقَدْ لَبَّسُوهُ عَلَى النَّاسِ لِتَحْرِيفِهِمْ عَلَى طَاعَةِ الْأُمَرَاءِ وَبَسْطِ الْفُتُوْحَاتِ عَلَى عَهْدِ بَنِي أُمَيَّةَ، وَفِي بَعْضِ الرُّوَايَاتِ تَصْرِيحٌ بِأَنَّهُ مِنْ قَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، وَلَكِنَّهَا مَدْسُوسَةٌ، وَهَذَا الْحَدِيثُ مَسْتَهْ أَيْدِي الشَّامِيِّينَ، فَتَبَصَّرْ وَلَا تَكُنْ مِنَ الْجَاهِلِينَ.

ترجمه:

منصور حفظه الله تعالى فرمود: در روایت اوزاعی زیادتی است که صحیح نیست و آن این است: «و با دستش به شام اشاره کرد» و آن در روایت یحیی بن ابی کثیر وجود ندارد و از اوزاعی چیزی رسیده که نشان می‌دهد آن از سخن قتاده است و از حدیث نیست و آن این است: «قتاده این حدیث را برای من روایت کرد و پنداشت که آنان اهل شام هستند». بدین سان، هر چیز دیگری که با این معنا در ذیل روایات باب یافت می‌شود و گمان می‌رود که سخن پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم است در واقع سخن برخی از راویان در تأویل حدیث است که بر مردم پوشیده داشته‌اند

۱. تاریخ دمشق لابن عساکر، ج ۱، ص ۲۶۰

تا آنان را بر اطاعت از امیران و گسترش فتوحات در عهد بنی امیه تحریض کنند و در برخی از روایات تصریح شده که آن سخن پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم است، ولی آن‌ها تحریف شده‌اند و شامیان در این حدیث دست برده‌اند، پس بصیرت پیشه کن و از جاهلان نباش.

